Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2020 m. lapkričio 12 d.[1]

Sujungtos bylos C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU

L. ir P.,
dalyvaujant
Openbaar Ministerie

(*Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas, Nyderlandai) prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos arešto orderis – Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR – Suimtojo perdavimas išduodančiajai teisminei institucijai – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 47 straipsnis – Teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas – Sisteminiai ar bendri trūkumai, susiję su išduodančiosios valstybės narės teisminių institucijų nepriklausomumu“

1. Teisingumo Teismas jau nagrinėjo klausimą, kokiomis aplinkybėmis Europos arešto orderį (toliau – EAO), nagrinėjamą pagal Pagrindų sprendimą 2002/584/TVR[2], vykdanti teisminė institucija gali sustabdyti prašomo perduoti asmens perdavimą, jeigu įrodyta, kad yra realus pavojus pažeisti pagrindines jo teises.

2. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pripažino, kad vienas iš šių teisių pažeidimų, kuriais galima pateisinti prašomo perduoti asmens neperdavimą, yra teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnis). Toks pažeidimas galėjo būti padarytas, kai dėl sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su EAO išduodančios valstybės teismų nepriklausomumu, buvo paneigta minėta pagrindinė teisė[3].

3. Darydamas tokią išvadą Teisingumo Teismas Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* rėmėsi tuo pačiu metodu, kurį anksčiau taikė atsižvelgdamas į sisteminius ar bendrus trūkumus, susijusius ne su teismų nepriklausomumu, o su kalėjimų situacija, galėjusia lemti asmens, kurį perduoti nuspręsta pagal EAO, orumo pažeidimą[4].

1 Originalo kalba: ispanų.

2 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) su pakeitimais, padarytais 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24); toliau – Pagrindų sprendimas.

3 2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *Minister for Justice and Equality* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586); toliau – Sprendimas *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*.

4 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198; toliau – Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru*).

4. Pagal šį metodą EAO vykdanti teisminė institucija turi konkrečiai ir tiksliai patikrinti būtent tai, ar yra ne tik sisteminių ir bendrų trūkumų, susijusių su išduodančiosios valstybės teismų nepriklausomumu, bet ir rimtų bei pagrįstų priežasčių manyti, kad prašomo perduoti asmens teisė, jam suteikiama pagal Chartijos 47 straipsnį, gali būti pažeista jį perdavus.

5. *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas, Nyderlandai) klausia, ar atsižvelgiant į tai, kad priėmus Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* padidėjo bendri trūkumai, susiję su teisingumo vykdymu Lenkijoje, galima neperduoti tos šalies teismo prašomo perduoti asmens ir nereikia išsamiai nagrinėti konkrečių su EAO susijusių aplinkybių.

6. Dėl toliau nurodytų priežasčių siūlysiu Teisingumo Teismui patvirtinti Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* suformuotą jurisprudenciją. Taigi pritariu pozicijai, kurią šioje byloje palaikė *Openbaar Ministerie* (Prokuratūra, Nyderlandai), Belgijos ir Airijos vyriausybės, taip pat Komisija [5].

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Europos Sąjungos sutartis

7. 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Remdamasi pagrįstu vieno trečdalio valstybių narių, Europos Parlamento arba Europos Komisijos pasiūlymu, Taryba, spręsdama keturių penktadalių savo narių balsų dauguma ir gavusi Europos Parlamento pritarimą, gali nutarti, jog iškilo aiškus pavojus, kad kuri nors valstybė narė gali šiurkščiai pažeisti 2 straipsnyje nurodytas vertybes. Prieš priimdama tokį nutarimą, Taryba išklauso tą valstybę narę ir, spręsdama ta pačia tvarka, gali teikti jai rekomendacijas.

Taryba reguliariai tikrina, ar toliau yra vadovaujamasi tais motyvais, kuriais buvo grindžiamas toks nutarimas.

2. Europos Vadovų Taryba, remdamasi trečdalio valstybių narių arba Europos Komisijos pasiūlymu ir gavusi Europos Parlamento pritarimą, gali vieningai nuspręsti, kad kuri nors valstybė narė šiurkščiai ir nuolat pažeidžia 2 straipsnyje nurodytas vertybes; prieš tai Taryba paprašo atitinkamą valstybę narę pateikti savo pastabas.

3. Taryba, priėmusi sprendimą pagal šio straipsnio 2 dalį, kvalifikuota balsų dauguma gali nuspręsti sustabdyti atitinkamos valstybės narės tam tikras Sutartis taikant atsirandančias teises, įskaitant tos valstybės narės vyriausybės atstovo Taryboje balsavimo teises. Taip darydama Taryba atsižvelgia į tokio teisių sustabdymo galimus padarinius fizinių ir juridinių asmenų teisėms bei pareigoms.

Atitinkamos valstybės narės įsipareigojimai pagal Sutartis visais atvejais išlieka tai valstybei privalomi.

<…>“

5 Lenkijos vyriausybė prieštarauja pagrindinei prielaidai, pateiktai sprendime dėl prašymo priimti prejuducinį sprendimą išdėstytuose argumentuose, tačiau teigia, kad į tame sprendime pateiktus klausimus galima atsakyti remiantis Sprendimu *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*.

2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

8. 47 straipsnyje „Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“ nustatyta:

„Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnį laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas.

<…>“

3. Pagrindų sprendimas 2002/584

9. 10 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Europos arešto orderio mechanizmas remiasi aukštu [dideliu] valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu. Jo įgyvendinimą galima sustabdyti tik tuo atveju, jei viena iš valstybių narių sunkiai ir nuolat pažeidinėja [ESS] 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytus principus, Tarybos nustatytus [kai Taryba tokį pažeidimą nustato] pagal minėtos sutarties 7 straipsnio 1 dalį, ir dėl to atsiranda jos 7 straipsnio 2 dalyje nurodytos pasekmės.“

10. 1 straipsnyje „Europos arešto orderio apibrėžimas ir įpareigojimas jį vykdyti“ nustatyta:

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda [priima] valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų [suimtų] ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę [siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą arba laisvės atėmimo bausmę], arba sprendimą dėl įkalinimo.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.

3. Šis pagrindų sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisinius principus, įtvirtintus [ESS] 6 straipsnyje.“

11. 6 straipsnyje „Kompetentingų teisminių institucijų nustatymas“ įtvirtinta:

„1. Išduodančioji teisminė institucija - tai išduodančiosios valstybės narės teisminė institucija, kuri pagal tos valstybės teisę yra kompetentinga išduoti Europos arešto orderį.

2. Vykdančioji teisminė institucija - tai vykdančiosios valstybės narės teisminė institucija, kuri pagal tos valstybės teisę yra kompetentinga vykdyti Europos arešto orderį.

3. Kiekviena valstybė narė Tarybos Generaliniam sekretoriatui praneša [apie] kompetentingą pagal jos teisę teisminę instituciją.“

12. 3, 4 ir 4a straipsniuose išvardijami EAO privalomojo ir neprivalomojo nevykdymo pagrindai.

13. 15 straipsnyje „Perdavimo sprendimas“ nustatyta:

„1. Vykdančioji teisminė institucija, laikydamasi šiame pamatiniame [pagrindų] sprendime nustatytų terminų ir sąlygų, nusprendžia, ar asmuo turi būti perduotas.

2. Jei vykdančioji teisminė institucija mano, kad išduodančiosios valstybės narės praneštos informacijos nepakanka sprendimui dėl perdavimo priimti, ji paprašo skubiai pateikti būtiną papildomą informaciją, ypač susijusią su 3–5 ir 8 straipsniais, ir, atsižvelgdama į tai, kad reikia laikytis 17 straipsnyje nustatytų terminų, gali nustatyti terminą, iki kurio ji turi gauti tokią informaciją.

3. Išduodančioji teisminė institucija gali bet kuriuo metu vykdančiajai teisminei institucijai nusiųsti bet kokią papildomą naudingą informaciją.“

B. Nacionalinė teisė

14. Pagrindų sprendimas į Nyderlandų teisę buvo perkeltas *Wet tot implementatie van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie*[6], priimtu 2004 m. balandžio 29 d.[7] ir iš dalies pakeistu 2017 m. vasario 22 d. įstatymu[8].

II. Bylos ir prejudiciniai klausimai

A. Byla C-354/20 PPU

15. 2020 m. vasario 7 d. *officier van justitie* (prokuroras, Nyderlandai) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paprašė vykdyti EAO, kurį 2015 m. rugpjūčio 31 d. išdavė *Sąd Rejonowy w Poznaniu* (Poznanės apylinkės teismas, Lenkija), kad būtų suimtas ir perduotas nuolatinės ar įprastinės gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturintis Lenkijos pilietis, siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už prekybą narkotikais ir padirbto asmens tapatybės dokumento turėjimą.

16. 2020 m. kovo 24 d. *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) sustabdė bylos nagrinėjimą, kad prašomas perduoti asmuo ir Prokuratūra pateiktų informacijos apie naujausius pokyčius Lenkijoje, susijusius su teisine valstybe, taip pat apie galimas šių pokyčių pasekmes to asmens perdavimui pagal Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*.

17. 2020 m. birželio 12 d., pateikus šią informaciją, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) paprašė Prokuratūros išduodančiajam teismui pateikti tam tikrų klausimų. Šis teismas į pateiktus klausimus atsakė, išskyrus klausimus, skirtus *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija); išduodantysis teismas paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kreiptis tiesiogiai į patį *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), kad jis atsakytų į juos.

18. Prokuratūra atitinkamus klausimus pateikė *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), tačiau atsakymo negavo.

19. Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) Teisingumo Teismui pateikė tokius klausimus:

„1. Ar, vadovaujantis Pagrindų sprendimu <…>, ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir (arba) Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, vykdančiajai teisminei institucijai draudžiama vykdyti teismo išduotą EAO, jei išdavusios valstybės narės teisės aktai po šio EAO išdavimo buvo pakeisti taip, kad teismas nebeatitinka veiksmingos teisminės gynybos arba veiksmingos teisinės apsaugos užtikrinimo reikalavimų, nes šiais teisės aktais nebegarantuojamas jo nepriklausomumas?

6 Įstatymas dėl Europos Sąjungos Tarybos pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tvarkos tarp Europos Sąjungos valstybių narių įgyvendinimo.

7 *Stb*., 2004, Nr. 195.

8 *Stb*., 2017, Nr. 82.

2. Ar, vadovaujantis Pagrindų sprendimu <…> ir Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, vykdančiajai teisminei institucijai draudžiama vykdyti EAO, jeigu ji konstatuoja, kad jį išdavusioje valstybėje narėje kiekvienam įtariamajam, taigi ir prašomam perduoti asmeniui, nepriklausomai nuo šios valstybės narės teismų, įgaliotų nagrinėti bylas dėl prašomo perduoti asmens, jo asmeninės situacijos, baudžiamosios veikos, už kurią jis persekiojamas, pobūdžio ir faktinių aplinkybių, kuriomis remiantis išduotas šis EAO, kyla realus jo pagrindinės teisės į tai, kad jo bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, pažeidimo pavojus, susijęs su tuo, kad EAO išdavusios valstybės narės teismai dėl sisteminių ir bendrų trūkumų nebėra nepriklausomi?

3. Ar, vadovaujantis Pagrindų sprendimu <…> ir Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, vykdančiajai teisminei institucijai draudžiama vykdyti EAO, jeigu ji nustatė, kad:

– išduodančiojoje valstybėje narėje įtariamajam kyla realus jo pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo pavojus, susijęs su sisteminiais ir bendrais šios valstybės narės teisminių institucijų nepriklausomumo trūkumais,

– šie sisteminiai ir bendri trūkumai dėl to ne tik gali turėti, bet ir iš tikrųjų turi įtakos bylą dėl prašomo išduoti asmens įgaliotiems nagrinėti šios valstybės narės teismams, ir

– dėl to yra rimtų ir faktais pagrįstų priežasčių manyti, kad prašomam perduoti asmeniui kils realus pavojus, kad bus pažeista jo pagrindinė teisė į tai, kad jo bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, o kartu ir pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą,

net ir tuo atveju, jei prašomas perduoti asmuo, nepriklausomai nuo šių sisteminių ir bendrų trūkumų, neišreiškė konkretaus susirūpinimo, o asmeninė jo situacija, baudžiamosios veikos, dėl kurios jis yra patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, pobūdis ir faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas EAO, nepriklausomai nuo šių sisteminių ir bendrų trūkumų, nesudaro pagrindo nuogąstauti, kad vykdomosios ir (arba) įstatymų leidžiamosios valdžios institucijos vykstant šios baudžiamosios bylos nagrinėjimui iš tikrųjų darys spaudimą arba kišis į šią bylą?“

B. Byla C-412/20 PPU

20. 2020 m. birželio 23 d. *officier van justitie* (prokuroras, Nyderlandai) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paprašė vykdyti *Sąd okręgowy w Sieradzu* (Seradzo apygardos teismas, Lenkija) 2015 m. gegužės 26 d. išduotą EAO, kad būtų suimtas ir perduotas asmuo, kurį kitas Lenkijos teismas nuteisė laisvės atėmimo bausme [9].

21. Prašomas perduoti asmuo 2020 m. rugpjūčio 17 d. to teismo paprašė palaukti, kol Teisingumo Teismas pateiks atsakymą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-354/20 PPU; Prokuratūra tam nepriešTaravo.

22. 2020 m. rugpjūčio 20 d. surengus teismo posėdį *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) sutiko byloje C-354/20 PPU pateiktus prejudicinius klausimus papildyti šiuo klausimu:

„Ar, vadovaujantis Pagrindų sprendimu <…>, [ESS] 19 straipsnio pirmos dalies antra pastraipa ir (arba) [Chartijos] 47 straipsnio antra pastraipa, vykdančiajai teisminei institucijai draudžiama vykdyti teismo išduotą EAO, jei tas teismas neatitinka ir EAO išdavimo momentu nebeatitiko veiksmingos teisminės gynybos arba veiksmingos teisinės apsaugos reikalavimų, nes išduodančiosios valstybės narės įstatymai neužtikrina ir EAO išdavimo momentu nebeužtikrino to teismo nepriklausomumo?“

9 Konkrečiai kalbant, tam, kad būtų atlikta likusi bausmė – septyni mėnesiai iš vienų metų laisvės atėmimo bausmės, kuri 2019 m. liepos 18 d. *Sąd rejonowy w Wieluniu* (Veliunio apylinkės teismas, Lenkija) sprendimu buvo skirta už grasinimą ir smurtinius veiksmus.

III. Procesas Teisingumo Teisme

23. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teisme įregistruoti 2020 m. liepos 31 d. (byla C-354/20 PPU) ir 2020 m. rugsėjo 3 d. (byla C-412/20 PPU).

24. Teisingumo Teismas sutiko prašymus priimti prejudicinį sprendimą nagrinėti skubos tvarka ir juos sujungė.

25. Rašytines pastabas pateikė prašomų perduoti asmenų atstovai, Prokuratūra, Nyderlandų bei Lenkijos vyriausybės ir Komisija. Visų jų atstovai dalyvavo viešame teismo posėdyje, surengtame 2020 m. spalio 12 d.; jame taip pat dalyvavo Belgijos ir Airijos vyriausybių atstovai.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos

1. Taikoma Pagrindų sprendimo nuostata

26. Sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą – ir rezoliucinėje dalyje, ir pagrinduose – apskritai nurodomas Pagrindų sprendimas, neminint straipsnio, kurį prašoma išaiškinti.

27. Vis dėlto remiantis tais sprendimais, kaip ir byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 3 dalyje numatytą taisyklę.

2. Prašymų priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

28. Sprendime byloje C-354/PPU *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) teigia, kad nemato priežasčių, dėl kurių būtų galima nevykdyti EAO remiantis kuriuo nors iš pagrindų, nurodytų Pagrindų sprendimo 3–5 straipsniuose[10]. Nors byloje C-412/20 PPU priimtame sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą panašios pastabos nepateikta, darytina prielaida, kad tokių priežasčių nėra ir šioje byloje.

29. Vis dėlto tas teismas mano, kad „naujausi teisiniai pokyčiai Lenkijoje, susiję su Lenkijos teismų nepriklausomumu“[11], gali būti pakankama priežastis nevykdyti EAO. Jis klausia, ar EAO vykdymą lemia vien šios teisinės reformos, atsižvelgiant į pavojų, kad gali būti pažeista prašomo perduoti asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą nepriklausomame teisme, užtikrinama Chartijos 47 straipsnyje.

30. Kaip paaiškinama sprendime byloje C-354/20, priėmus Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* teismas *a quo*, atsižvelgdamas į minėtas reformas, padarė prielaidą, kad dėl sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su Lenkijos teismų nepriklausomumu, šioje valstybėje narėje kyla realus pavojus pažeisti tą teisę.

10 Byloje C-354/20 PPU priimto sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 4 punktas.

11 *Loc. ult. cit.*

31. Remdamasis šia prielaida *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) Lenkijos teismų išduotus EAO paprastai nagrinėdavo atsižvelgdamas į du aspektus, nustatytus Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*. Pagal šį metodą buvo išsiaiškinama: a) ar tokie trūkumai galėjo turėti įtakos kompetentingiems teismams, siekiant išnagrinėti bylas dėl prašomo perduoti asmens; b) jeigu taip, ar buvo rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, kad šiam asmeniui kyla realus pavojus, jog bus pažeista jo teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokie veiksmai gali būti nebetinkami, atsižvelgiant į pastaraisiais mėnesiais Lenkijoje patvirtintas teisines reformas. Dėl šių pakeitimų atsirado tokių sisteminių ir bendrų trūkumų, susijusių su Lenkijos teismų nepriklausomumu, kad tuose teismuose nebeužtikrinama nė vieno kaltinamojo teisė į tai, kad jo bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, neatsižvelgiant į jo asmeninę situaciją, baudžiamosios veikos, už kurią jis persekiojamas, pobūdį ir faktines aplinkybes, kuriomis remiantis išduotas EAO.

33. Susiklosčius šioms naujoms aplinkybėms galima nevykdyti EAO ir nereikia konkrečiai nagrinėti, ar sisteminiai trūkumai turi neigiamų pasekmių *konkretiems* teismams, turintiems nagrinėti prašomo perduoti asmens bylą, jeigu šiam asmeniui dėl asmeninės situacijos kyla realus pavojus, kad bus pažeista jo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą [12].

34. Be to, byloje C-412/20 PPU priimtame sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pabrėžiama, kad, kitaip nei byloje C-354/20 PPU, EAO buvo: a) išduotas siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę; b) išduotas 2020 m. gegužės 26 d., t. y. vėliau, nei įvyko pokyčiai, dėl kurių padidėjo spaudimas Lenkijos teismų nepriklausomumui.

B. Dėl esmės

35. Apskritai svarbiausi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai yra susiję su galimybe nevykdyti EAO atsižvelgiant į tai, kad išduodančiojoje valstybėje narėje teismai nėra nepriklausomi dėl sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su jų nepriklausomumu (antrasis klausimas byloje C-354/20 PPU ir vienintelis klausimas byloje C-412/20 PPU).

36. Esant tokiai bendrai situacijai, toliau reikėtų nuspręsti, ar galima nevykdyti EAO net ir tuo atveju, jei „prašomas perduoti asmuo <…> neišreiškė konkretaus susirūpinimo, o asmeninė jo situacija, baudžiamosios veikos, dėl kurios jis yra patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, pobūdis ir faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas EAO, <…> nesudaro pagrindo nuogąstauti, kad vykdomosios ir (arba) įstatymų leidžiamosios valdžios institucijos vykstant šios baudžiamosios bylos nagrinėjimui iš tikrųjų darys spaudimą arba kišis į šią bylą“ (trečiasis klausimas byloje C-354/20 PPU).

37. Atsakant į šiuos klausimus taip pat turi būti nurodyta, į kurį momentą reikia atsižvelgti siekiant konstatuoti, ar EAO išdavęs teismas yra nepriklausomas (pirmasis klausimas byloje C-354/20 PPU ir vienintelis klausimas byloje C-412/20 PPU).

12 Tokį patį argumentą pateikė *High Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) byloje *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU; vis dėlto Teisingumo Teismas jam nepritarė. Generalinis advokatas E. Tanchev, pateikęs išvadą toje byloje (EU:C:2018:517), tvirtino, jog „prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad tuo atveju, jei išduodančiosios valstybės narės teismų sistemos trūkumai yra itin dideli, t. y. jei ši valstybė narė nebesilaiko teisinės valstybės principo, jis turi atsisakyti perduoti suinteresuotąjį asmenį ir neprivalo tikrinti, ar šiam asmeniui gresia toks pavojus“ (98 punktas).

38. Manau, kad visiškai logiška prieš atsakant į pirmąjį klausimą atsakyti į antrąjį ir trečiąjį klausimus byloje C-354/20 PPU: tik pripažinus, kad EAO vykdanti teisminė institucija gali atsisakyti jį vykdyti dėl sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su išduodančiosios valstybės narės teismų nepriklausomumu, klausimas, ar taip pat galima atsisakyti vykdyti EAO, išduotus prieš atsirandant tokiems prašymą priimti prejuducinį sprendimą pateikusio teismo aprašytiems trūkumams ar jiems atsiradus, įgis prasmę.

1. Sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su išduodančiosios valstybės narės teismų nepriklausomumu, poveikis EAO vykdymui

39. Teisingumo Teismas pripažino, kad vykdyti EAO gali būti atsisakyta ne tik Pagrindų sprendime (3–5 straipsniuose) aiškiai numatytais atvejais, bet ir „išimtinėmis aplinkybėmis“, dėl kurių, atsižvelgiant į jų sunkumą, turi būti ribojami valstybių narių tarpusavio pripažinimo ir pasitikėjimo principai – teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose pagrindas.

40. Šios „išimtinės aplinkybės“ apima aplinkybes, kurioms susiklosčius gali kilti nežmoniško arba žeminančio elgesio pavojus prašomam perduoti asmeniui, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį[13], taip pat aplinkybes, dėl kurių kyla realus pavojus, kad bus pažeista tokio asmens pagrindinė teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, ir galiausiai teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, pripažįstama Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje[14].

41. Abiem atvejais (Teisingumo Teismas yra priėmęs sprendimą dėl jų abiejų) tam, kad būtų galima remtis „išimtinėmis aplinkybėmis“, turi būti įrodyta, jog išduodančiojoje valstybėje narėje yra „sisteminių ar bendrų trūkumų“, susijusių arba su jos teismų nepriklausomumu, arba su tam tikromis asmenų grupėmis ar tam tikrais sulaikymo centrais.

42. Nustatyti, kad yra susiklosčiusios tokios „išimtinės aplinkybės“, privalo vykdančioji teisminė institucija; šiuo tikslu ji turi remtis „objektyviais, patikimais ir tinkamai atnaujintais duomenimis“[15], patvirtinančiais tuos sisteminius ar bendrus trūkumus.

43. Šie duomenys apima „duomen[is], kaip antai pateikt[us] Komisijos pagal ESS 7 straipsnio 1 dalį priimtame pagrįstame pasiūlyme, rodanč[ius], jog kyla realus pavojus, kad dėl sisteminių ar bendrų <…> teisminės valdžios nepriklausomumo trūkumų bus pažeista <…> pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą <…>“ – būtent jais visų pirma rėmėsi Teisingumo Teismas[16].

44. Kadangi buvo susiklosčiusios tokios „išimtinės aplinkybės“, Teisingumo Teismas pripažino, kad vykdančioji teisminė institucija gali nutraukti Pagrindų sprendime nustatytą perdavimo procedūrą. Taigi atsižvelgiant į Pagrindų sprendimą šis atsakas yra *išskirtinis*; kartoju, sprendime nenumatyta kitų EAO nevykdymo pagrindų, tik nustatytieji 3–5 straipsniuose. Vadinasi, pagal Sąjungos teisę atsakas reaguojant į valstybėje narėje nustatytas *išimtines aplinkybes* taip pat yra *išskirtinis*[17].

13 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198; toliau – Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru*) 104 punktas.

14 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 59 punktas.

15 Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru* 104 punktas.

16 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 79 punktas.

17 Teisingumo Teismas pažymi, kad toks išskirtinis atsakas grindžiamas, „pirma, šio pagrindų sprendimo 1 straipsnio 3 dalimi, kurioje numatyta, kad šis sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisės principus, kaip antai įtvirtintus ESS 2 ir 6 straipsniuose, ir, antra, tuo, kad Chartijos 4 straipsnyje garantuojama [pagrindinė] teisė yra absoliuti“ (Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 45 punktas). Tame pačiame sprendime nurodyta, kad toks atsakas taip pat grindžiamas Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, nes joje pripažįstama teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, taigi ir teisė į teisingą bylos nagrinėjimą (Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 59 punktas).

45. Vis dėlto toks *išskirtinis atsakas* yra ribojamas – jis taikomas, jeigu įvykdyti tam tikri reikalavimai. *Išskirtinės aplinkybės* nereiškia, kad turi būti automatiškai nevykdomas bet kuris EAO, išduotas valstybės narės, kurioje yra sisteminių ar bendrų trūkumų, teisminės institucijos. Pagal Sąjungos teisę reakcija, nors griežta, yra nuosaikesnė, nes vykdančioji teisminė institucija privalo patikrinti, ar susiklosčius tokioms aplinkybėms, kaip byloje, kurioje turi būti priimtas sprendimas, dėl tokių trūkumų gali būti realiai ir faktiškai pažeistos prašomo perduoti asmens pagrindinės teisės.

46. Jeigu sisteminiai ar bendri trūkumai susiję su teismų nepriklausomumu, vykdančioji teisminė institucija, konstatavusi, kad dėl jų kyla realus pavojus, jog bus pažeista teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, „*toliau* turi *konkrečiai ir tiksliai* patikrinti, ar nagrinėjamu atveju yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad dėl prašomo išduoti asmens perdavimo išduodančiajai valstybei narei jam kils šis pavojus“ [18].

47. Galiausiai atsisakyti vykdyti EAO dėl kitų priežasčių, nei numatytosios Pagrindų sprendimo 3–5 straipsniuose, galima atlikus kruopštų tyrimą; šį tyrimą turi atlikti vykdančioji teisminė institucija ir jį sudaro du etapai:

– per pirmąjį etapą atsižvelgiant į bendrą prašančiosios valstybės narės situaciją turi būti įvertintas realus pavojus, kad bus pažeistos pagrindinės teisės,

– per antrąjį etapą, konstatavus, kad toks pavojus kyla, turi būti „konkrečiai ir tiksliai“ patikrinta, ar atsižvelgiant į bylos aplinkybes prašomam išduoti asmeniui kils jo pagrindinės teisės pažeidimo pavojus.

48. Nagrinėjamu atveju teismas *a quo* klausia, ar dėl padidėjusių sisteminių ar bendrų trūkumų išduodančiojoje valstybėje narėje gali būti nevykdomas antrasis šio dvejopo tyrimo etapas.

49. Jeigu taip būtų, vykdančioji teisminė institucija neturėtų nagrinėti bylos aplinkybių: ji paprasčiausiai galėtų nutraukti perdavimo procedūrą, jei trūkumai būtų tokie dideli, kad prilygtų situacijai, kai išduodančiojoje valstybėje narėje *nėra* šio vardo vertos teisminės institucijos.

50. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo siūlomas sprendimas, nors ir gali atrodyti labai patrauklus [19], neatitinka Teisingumo Teismo jau pateikto sprendimo. Be to, kaip rašytinėse pastabose įspėja Komisija, tikėtina, kad atsisakius [20] vykdyti *visus* valstybės narės išduotus EAO tai lemtų daugelio nusikalstamų veikų nebaudžiamumą [21].

51. Nyderlandų vyriausybė taip pat nurodo, kad privaloma užkirsti kelią nebaudžiamumui. Be to, per teismo posėdį Belgijos vyriausybė pažymėjo, kad taikant teismo *a quo* siūlomą sprendimą galėtų būti pažeistos asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų, už kurių padarymą asmenį prašoma perduoti pagal dėl jo išduotą EAO, teisės [22].

18 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 68 punktas; kursyvu išskirta mano.

19 Vis dėlto jo patrauklumas negali paslėpti tam tikro radikalumo. Kaip generalinis advokatas E. Tanchev nurodė savo išvadoje (EU:C:2018:517) byloje *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, Komisija šiuo klausimu laikėsi tokios pozicijos: „net jei konstatuota, kad išduodančiojoje valstybėje narėje esama didelio pavojaus, kad bus pažeistas teisinės valstybės principas <…>, neatmestina, kad gali būti situacijų, kai teismai išsaugos galimybę išnagrinėti bylą nepriklausomai, kaip reikalaujama siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtintos pagrindinės teisės“ (108 punktas). Tą pačią poziciją (kitaip suformuluotą) Komisija patvirtina savo rašytinių pastabų, pateiktų byloje C-354/20 PPU, 27 punkte.

20 Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-354/20 PPU teismas *a quo* pripažįsta, kad teigiamas atsakymas į jo klausimus reikštų, jog „*de facto* Lenkijai perduodamų asmenų srautas būtų sustabdytas, kol Lenkijos teisės aktuose vėl būtų užtikrinamas išduodančiųjų teismų nepriklausomumas“ (19 punktas).

21 Jos rašytinių pastabų 30 punktas. Prokuratūra taip pat pažymi, kad, atsisakant vykdyti visus EAO, Sąjungoje taikoma visa perdavimo sistema gali tapti neįgyvendinama (jos rašytinių pastabų paskutinis punktas).

22 Belgijos vyriausybė nurodė 2019 m. liepos 9 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) sprendimą *Romeo Castaño prieš Belgiją* (CE:ECHR:2019:0709JUD000835117), susijusį su Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 2 straipsnyje užtikrinamos teisės pažeidimu tais atvejais, kai valstybės nevykdo pareigos bendradarbiauti tarpusavyje pagal EAO mechanizmą, taikomą siekiant perduoti teisėsaugos institucijoms asmenį, įtariamą nužudymu ir kitais nusikaltimais.

52. Vertinant kitu aspektu, pritarimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo argumentui būtų galima suprasti kaip *visų* Lenkijos Respublikos teismų, kurie stengiasi naudotis Pagrindų sprendime numatytais teismų bendradarbiavimo mechanizmais tokiose sudėtingose srityse, kaip su baudžiamąja teise susijusios sritys, profesinio darbo paneigimą. Be to, kad būtų patiriamas pavojus, šių teismų nepriklausomumui kylantis dėl pirma nurodytų sisteminių ar bendrų trūkumų, tie teismai, kaip išduodančiosios ar vykdančiosios institucijos, taip pat negalėtų dalyvauti vykdant Europos bendradarbiavimo mechanizmus.

53. Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* Teisingumo Teismas pripažino, kad tai, jog Komisija pagal ESS 7 straipsnio 1 dalį pateikė pagrįstą pasiūlymą, siekdama, kad Taryba nutartų, jog kilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti ESS 2 straipsnyje nurodytas vertybes, gali būti (kartu su kita informacija) pakankamas pagrindas įrodyti, kad toje valstybėje narėje buvo sisteminių arba bendrų trūkumų, susijusių su jos teismų nepriklausomumu [23].

54. Nors tuo metu buvo didelių trūkumų, Teisingumo Teismas paneigė, kad vykdančioji teisminė institucija gali automatiškai ir beatodairiškai atsisakyti vykdyti bet kurį EAO, išduotą Lenkijos Respublikos teismų.

55. Jis tai paneigė dėl to, kad toks bendras sprendimas priimamas tik tuo atveju, kai Europos Vadovų Taryba oficialiai *konstatuoja*, jog išduodančioji valstybė narė pažeidžia ESS 2 straipsnyje numatytas vertybes.

56. Kaip teigia Teisingumo Teismas, „iš Pagrindų sprendimo <…> 10 konstatuojamosios dalies matyti, kad [EAO] mechanizmo įgyvendinimą galima sustabdyti tik tuo atveju, jei viena iš valstybių narių šiurkščiai ir nuolat pažeidžia ESS 2 straipsnyje išdėstytus principus, o Europos Vadovų Taryba tai konstatuoja pagal ESS 7 straipsnio 2 dalį, ir dėl to atsiranda to paties straipsnio 3 dalyje nurodytos pasekmės“ [24].

57. Galiu pritarti prašymą priimti prejuducinį sprendimą pateikusiam teismui, kad jei priimant Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* jau buvo nerimą keliančių aplinkybių, tai tos aplinkybės tapo dar sudėtingesnės – regis, tai matyti iš vėlesnės informacijos [25].

58. Iš tiesų tai, kad dėl didelių sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su Lenkijos Respublikos teismų nepriklausomumu, gali kilti pavojus pagrindinėms asmenų, kurių bylas turi nagrinėti tie teismai, teisėms, matyti ne tik iš teisinių reformų, nurodytų sprendime dėl prašymo priimti prejuducinį sprendimą byloje C-354/20 PPU, bet ir iš naujausių Teisingumo Teismo sprendimų, taip pat minimų tame sprendime [26].

59. Bet kuriuo atveju teismas *a quo*, remdamasis prieinamais šaltiniais, turi nustatyti, ar padidėjo sisteminiai arba bendri trūkumai, dėl kurių Teisingumo Teismas 2018 m. išimties tvarka ir su tam tikromis sąlygomis pripažino, kad EAO vykdanti institucija gali atsisakyti jį vykdyti dėl kitų priežasčių, nei aiškiai numatytosios Pagrindų sprendime.

23 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 69 punktas.

24 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 70 punktas.

25 2020 m. rugsėjo mėn. ataskaitoje dėl teisinės valstybės principo padėties Sąjungoje Komisija pažymi, kad Lenkijoje „reformos palietė Konstitucinį Teismą, Aukščiausiąjį Teismą, bendrosios kompetencijos teismus, Nacionalinę teismų tarybą ir prokuratūrą. Įgyvendinant šias reformas didėjo įstatymų vykdomosios ir leidžiamosios valdžios institucijų įtaka teisingumo sistemai, o teismų nepriklausomumas mažėjo“. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Lenkijoje“ (SWD(2020) 320 *final*).

26 Konkrečiai kalbant, 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982) ir 2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234), taip pat 2020 m. balandžio 8 d. Nutartis *Komisija / Lenkija* (C-791/19 R, EU:C:2020:277).

60. Vis dėlto, nors pavojus Lenkijos teismų nepriklausomumui galėjo padidėti, be papildomos informacijos negalima automatiškai ir beatodairiškai sustabdyti Pagrindų sprendimo taikymo visiems tų teismų išduotiems EAO.

61. Šis kraštutinis sprendimas priklauso ne tiek nuo įrodymų, leidžiančių konstatuoti, kad yra realus pavojus, jog teisės subjektų teisės bus pažeistos, kiekio ir reikšmės, kiek nuo institucijos, turinčios tai konstatuoti ir imtis atitinkamų veiksmų, *pobūdžio*.

62. Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* nustatyta, jog patvirtinus, kad išduodančiojoje valstybėje narėje yra sisteminių ar bendrų trūkumų, EAO vykdanti teisminė institucija turi teisę neperduoti prašomo perduoti asmens, jeigu atsižvelgiant į šio asmens asmeninę situaciją, baudžiamosios veikos, už kurią jis persekiojamas, pobūdį ir faktines aplinkybes, kuriomis remiantis išduotas EAO, jai nekyla abejonių, kad Chartijos 47 straipsnyje užtikrinama pagrindinė to asmens teisė iš tiesų gali būti pažeista [27].

63. Šiuo atveju vykdantysis teismas Pagrindų sprendimą taiko atsižvelgdamas į tai, kaip pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją šis sprendimas turi būti aiškinamas siekiant EAO mechanizmą suderinti su pagarba pagrindinėms Sąjungos teisėms.

64. Pagal šį išaiškinimą perdavimo principas toliau taikomas, nors išimties tvarka ir yra pakoreguotas, nes asmenį atsisakoma perduoti, jeigu atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes kyla realus pavojus, kad jo teisės bus pažeistos.

65. Priešingai, automatinis atsisakymas vykdyti visus EAO, įvertinus išduodančiojoje valstybėje narėje nustatytų sisteminių ar bendrų trūkumų rimtumą, reiškia, kad paprasčiausiai netaikomas pats Pagrindų sprendimas.

66. Kaip jau pabrėžiau, pagal Pagrindų sprendimo 10 konstatuojamąją dalį ir Teisingumo Teismo jurisprudenciją tokiais atvejais negalima paprasčiausiai nevykdyti EAO. Tam, kad jų būtų galima nevykdyti, reikia konkretaus teisės akto: taikant ESS 7 straipsnio 2 dalį priimto Europos Vadovų Tarybos nutarimo, kad išduodančioji valstybė narė šiurkščiai ir nuolat pažeidžia ESS 2 straipsnyje nurodytas teisinės valstybės vertybes.

67. Nors EAO nevykdymą *ad casum* galima pateisinti remiantis sisteminių ar bendrų trūkumų vertinimu, beatodairiškas Pagrindų sprendimo netaikymas, taigi ir visų EAO, išduotų atitinkamos valstybės narės teismų, nevykdymas gali būti pateisinamas tik tada, kai Europos Vadovų Taryba oficialiai konstatuoja, kad šiurkščiai ir nuolat pažeidžiamos ESS 2 straipsnyje nurodytos vertybės.

68. Kiekvienu iš šių atvejų taikoma iš esmės skirtinga tvarka.

69. Pirmuoju atveju (sprendimą priima vykdančioji teisminė institucija) dėl trūkumų kyla *pavojus*, kurio mastas turi būti tikrinamas kiekvienu konkrečiu atveju, todėl vykdantysis teismas privalo atsižvelgti į konkrečias nagrinėtinos bylos aplinkybes.

70. Antruoju atveju (veiksmų imasi Europos Vadovų Taryba) galima kalbėti jau ne apie pavojų, o apie padarytą ESS 2 straipsnyje numatytų vertybių *pažeidimą*, dėl kurio apskritai netaikomas Pagrindų sprendimas.

27 Generalinis advokatas E. Tanchev išvados byloje *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (EU:C:2018:517), C-216/18, 113 punkte nurodė, kad yra linkęs pritarti Komisijos pasiūlymui; Komisija siūlė „patikrinti, ar asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, yra politinis oponentas arba priklauso diskriminuojamai socialinei ar etninei grupei. Komisija taip pat siūlo patikrinti, ar nusikalstama veika, už kurią vykdomas jo baudžiamasis persekiojimas, yra politinio pobūdžio ir ar buvo viešų vietos valdžios institucijų pareiškimų, susijusių su šia nusikalstama veika arba baudimu už jos padarymą“. Atrodo, kad šioje byloje nagrinėjami EAO nesusiję su tokiais atvejais.

71. Nėra tik taip, kad vienu atveju kyla teisių *pažeidimo pavojus*, o kitu atveju *pažeidžiami* ESS 2 straipsnyje numatyti principai. Tiksliau kalbant, pirmuoju atveju yra *sisteminių ar bendrų* teisių užtikrinimo sistemos *trūkumų*, dėl kurių ta sistema neveikia taip, kaip siekiama taikant pačią teisės sistemą. Antruoju atveju, priešingai, nebėra pačių sąlygų, pagal kurias naudojantis teismų sistema galima apsaugoti teisinės valstybės principus, numatytus ESS 2 straipsnyje.

72. Manau, kad dėl galimų sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su Lenkijos teismų nepriklausomumu, šie teismai nepraranda savo, kaip teisminių institucijų, pobūdžio. Jie vis dar yra teismai [28], nors dėl valdymo struktūrų (ar net netinkamo drausminių funkcijų vykdymo) teisminių institucijų, suprantamų kaip visos jurisdikciją vykdančios institucijos, nepriklausomumui kyla pavojus. Šis teismų statusas negali būti panaikintas atlikus tokių trūkumų vertinimą, kad ir kokie rimti būtų tie trūkumai [29].

73. Žinoma, šie sisteminiai ar bendri trūkumai gali būti tokie dideli, kad dėl jų neišvengiamai kiltų rimtų abejonių dėl pagrindinių teisių paisymo išduodančiojoje valstybėje narėje. Taip galėtų būti, jeigu Lenkijos teisėjų drausmės taisyklės būtų taikomos kaip nuolatinį pavojų kelianti priemonė siekiant užtikrinti, kad teismai taptų pavaldūs vykdomajai valdžiai, nes taikyti šias taisykles būtų patikėta tinkamų garantijų neturinčioms institucijoms, įskaitant teismus [30], arba drausminės priemonės būtų taikomos siekiant bausti už visiškai teisėtus teismų veiksmus, ir tai kenktų teismų nepriklausomumui [31].

74. Atsižvelgiant į tai pažymėtina, kad vykdančiojo teismo jurisdikcija yra susijusi tik su EAO, dėl kurio jis turi nuspręsti; šio teismo nuomonė dėl sisteminių ar bendrų trūkumų turi būti pagrįsta galimu tų trūkumų poveikiu EAO. Taigi jo sprendimas gali būti susijęs tik su EAO vykdymu.

75. Vis dėlto sprendimas dėl ESS 2 straipsnyje numatytų vertybių paisymo priimamas atsižvelgiant į bendrą atitinkamos valstybės narės situaciją, o išimtinę kompetenciją jį priimti turi Europos Vadovų Taryba, taigi jai oficialiai konstatavus, kad ta nuostata pažeista, tai turi įtakos viso Pagrindų sprendimo taikymui tai valstybei narei.

28 Jeigu taip nebūtų, tikėtina, kad poveikis galėtų būti daromas kitoms teismų veiklos sritims, pavyzdžiui, susijusioms su teismų bendradarbiavimu civilinėse bylose, arba teisei pateikti prejudicinius klausimus (SESV 267 straipsnis), suteikiamai tik teismams tiesiogine šio žodžio prasme.

29 Taigi Teisingumo Teismo suformuluota jurisprudencija, susijusi su prokuratūros teisminiu pobūdžiu siekiant išduoti EAO, neturi būti taikoma. Pavyzdžiui, 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimas *OG ir PI (Liubeko ir Cvikau prokuratūros)* (C-508/18 ir C-82/19 PPU, EU:C:2019:456). Tai, kad prokuratūra nėra nepriklausoma ir gali gauti nurodymų pagal nacionalinę teisę, yra ne *sisteminis ar bendras* institucinės sistemos *trūkumas*, o šios sistemos ypatumas, dėl kurio ji neturi teisės išduoti EAO, tačiau gali veikti kaip prokuratūra. Vis dėlto tai, kad valstybės narės teismai apskritai nėra nepriklausomi, gali reikšti tik teismų sistemos trūkumą, nes Sąjunga nesutinka, kad nepriklausomų teismų neturinčios valstybės taptų jos narėmis.

30 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *AA. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982) 171 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar įsigaliojus 2018 m. balandžio 3 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) Drausmės bylų kolegija gali būti laikoma nepriklausoma ir nešališka; šiuo tikslu jis turėjo patikrinti, ar „objektyvios atitinkamos institucijos įsteigimo sąlygos, jos savybės ir narių skyrimo tvarka gali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl šios institucijos atsparumo išoriniams veiksniams, visų pirma įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių tiesioginei ar netiesioginei įtakai, ir dėl jos neutralumo, kai susikerta interesai, ir dėl tos priežasties – ar jos taip pat gali lemti, kad ši institucija nekelia nepriklausomumo ir nešališkumo įspūdžio, nes tokiu atveju kyla grėsmė pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje teismai turi kelti teisės subjektams“. 2020 m. balandžio 8 d. Nutartyje *Komisija / Lenkija* (C-791/19 R, EU:C:2020:277) Teisingumo Teismas prevenciniais tikslais sustabdė tam tikrų Lenkijos teisės aktų nuostatų, kuriomis grindžiama *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) Drausmės bylų kolegijos jurisdikcija nagrinėti teisėjų drausmės bylas, taikymą.

31 2020 m. kovo 26 d. Sprendime *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234) Teisingumo Teismas, kuriam buvo nurodyta, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems Lenkijos teisėjams iškeltos drausmės bylos, pripažino, jog „nacionalinės nuostatos, pagal kurias nacionaliniams teisėjams gali būti taikomos drausminės procedūros dėl to, kad jie pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą <…>, yra draudžiamos“ (58 punktas).

76. Vadinasi, kadangi sisteminiai ar bendri trūkumai padidėjo ir Europos Vadovų Taryba nėra oficialiai konstatavusi, kad minėta nuostata pažeista, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas) turi labai griežtai nagrinėti aplinkybes, susijusias su prašomu vykdyti EAO [32], tačiau nėra atleistas nuo pareigos jas nagrinėti kaip konkretaus atvejo.

77. Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad informacija, kurią pagal Pagrindų sprendimo 15 straipsnio 2 dalį privalo pateikti išduodančioji teisminė institucija, turi būti ne tik reikšminga siekiant išnagrinėti šią konkrečią bylą, bet ir apimti vien informaciją, kurią išduodančioji teisminė institucija pagrįstai gali pateikti [33].

78. Taigi pagal jurisprudenciją, suformuotą Sprendime *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, kol Europos Vadovų Taryba oficialiai nekonstatavo, kad išduodančiojoje valstybėje narėje šiurkščiai ir nuolat pažeidžiami ESS 2 straipsnyje numatyti principai, „vykdančioji teisminė institucija, remdamasi Pagrindų sprendimo <…> 1 straipsnio 3 dalimi, gali atsisakyti vykdyti [EAO] <…> tik išimtinėmis aplinkybėmis, kai konkrečiai ir išsamiai įvertinusi atitinkamą atvejį konstatuoja, kad yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, jog asmenį, dėl kurio išduotas [EAO], perdavus išduodančiajai teisminei institucijai, kyla realus pavojus, kad bus pažeista jo pagrindinė teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas teismas, ir atitinkamai jo pagrindin[ė] teis[ė] į teisingą bylos nagrinėjimą“ [34].

79. Remiantis sprendimais dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą darytina išvada, kad teismas *a quo* mano, jog pagal jokį Pagrindų sprendime numatytą pagrindą nėra priežasčių neperduoti abiejų šiose bylose prašomų perduoti asmenų. Be to, atsižvelgdamas į jų asmeninę situaciją ir pažeidimo, už kurį tie asmenys persekiojami, pobūdį, taip pat faktines aplinkybes, kuriomis remiantis išduoti EAO, jis neigia, kad yra pavojus, jog į jų baudžiamąją bylą bus nederamai kišamasi.

80. Jeigu taip yra, dėl galbūt padidėjusių sisteminių ar bendrų sistemos, pagal kurią užtikrinamas Lenkijos teismų nepriklausomumas, trūkumų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, negavęs papildomos informacijos, neturi teisės nevykdyti nagrinėjamų EAO.

2. Momentas, į kurį reikia atsižvelgti siekiant įvertinti, ar EAO išdavusi institucija yra nepriklausomas teismas

81. Jeigu, kaip tvirtinu, nustačius didelių sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su išduodančiosios valstybės narės teismų nepriklausomumu, vykdantysis teismas negali nutraukti perdavimo procedūros, neišnagrinėjęs galimo realaus ir faktinio tokių trūkumų poveikio su kiekvienu konkrečiu EAO susijusioms aplinkybėms, manau, kad nesvarbu, ar šie trūkumai padidėjo prieš išduodant EAO, ar jį išdavus.

32 Visų pirma, kaip jau nurodžiau, jis turės atsižvelgti į asmeninę prašomo perduoti asmens situaciją ir pažeidimo, už kurį tas asmuo persekiojamas, pobūdį, taip pat faktines aplinkybes, kuriomis remiantis išduotas EAO (Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 75 punktas).

33 Du išduodančiajai teisminei institucijai skirti klausimai byloje C-354/20 PPU galėtų būti adresuoti *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas). Žr. šios išvados 17 punktą.

34 Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* 73 punktas. Nyderlandų vyriausybė teigia, kad šis požiūris atitinka EŽTT požiūrį; EŽTT ypatingą dėmesį skiria konkrečių aplinkybių nagrinėjimui, siekdamas nustatyti, ar kyla konkretus pavojus, kad dėl nepakankamo teismų nepriklausomumo bus akivaizdžiai paneigtas teisingumas (2012 m. sausio 17 d. Sprendimo *Othman (Abu Qatada) prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909) 258–262 punktai ir 2019 m. liepos 9 d. Sprendimo *Kislov prieš Rusiją* (CE:ECHR:2019:0709JUD000359810) 109 punktas). Šią jurisprudenciją taip pat nurodė generalinis advokatas E. Tanchev išvados byloje C-216/18 (EU:C:2018:517) 109 punkte; jis pabrėžė, jog „siekdamas patikrinti, ar esama realaus pavojaus, kad bus akivaizdžiai paneigtas teisingumas, [EŽTT] praktiškai atsižvelgia ne tik į situaciją paskirties šalyje, bet ir į suinteresuotojo asmens atvejo aplinkybes“, ir nurodė 2012 m. sausio 17 d. EŽTT sprendimo *Othman (Abu Qatada) prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909) 272 ir 277–279 punktus.

82. Ir tuo atveju, jei trūkumai padidėjo prieš išduodant EAO, ir tuomet, kai jie padidėjo jį išdavus, svarbiausia yra tai, kad išduodantysis teismas (turintis nuspręsti dėl prašomo perduoti asmens likimo perdavus jį) liktų nepriklausomas ir sprendimą dėl to asmens situacijos priimtų be išorinio kišimosi ir nepatirdamas pavojaus ar spaudimo.

83. Pagrindų sprendime numatytos procedūros teisminis pobūdis išlieka, todėl institucija, išdavusi EAO, turi prašyti perduoti prašomą išduoti asmenį.

84. Kaip matyti iš Pagrindų sprendimo 15 straipsnio, vykdančioji teisminė institucija turi turėti galimybę bet kada susisiekti su išduodančiosios valstybės narės *teismine institucija*, kad galėtų nuspręsti dėl asmens perdavimo, remdamasi pakankama ir patikima informacija, kurią tiesiogiai pateikė išduodančioji teisminė institucija.

85. Iš tiesų atsižvelgiant į tai, kad vykdoma perdavimo procedūra turi didelį poveikį asmens laisvei [35], gali prireikti prašyti papildomos informacijos, leisiančios vykdančiajai teisminei institucijai nustatyti tikslias aplinkybes, kuriomis remiantis išduotas EAO, visų pirma prašomo perduoti asmens situaciją, į kurią jis pateks jį perdavus.

86. Spręsdama, ar galima perduoti asmenį, vykdančioji teisminė institucija turi labai pasitikėti informacija ir tokį pasitikėjimą gali užtikrinti tik išduodančioji institucija, per tą laiką nepraradusi savo, kaip teismo, nepriklausomumo.

87. Taigi vykdančioji teisminė institucija turi patikrinti, ar atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su kiekvienu konkrečiu išduotu EAO, prašomo perduoti asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą iš tiesų gali būti šiurkščiai ir faktiškai paneigta. Kartoju, taip gali būti ir tuomet, jei sisteminių ar bendrų trūkumų jau buvo išduodant EAO, ir tuomet, jei šių trūkumų atsirado jį išdavus ir liko tuo metu, kai prašomas išduoti asmuo gali būti perduotas.

88. Pirmuoju atveju vykdančiajam teismui teisėtai gali kilti abejonių dėl EAO išdavimo teisėtumo. Antruoju atveju jis gali abejoti dėl veiksmų, kurių gali būti imtasi dėl prašomo perduoti asmens jį perdavus išduodančiajam teismui.

89. Abiem atvejais svarbiausia yra tai, kad vykdantysis teismas įvertintų, kokio masto faktinis pavojus dėl vienokios ar kitokios aplinkybės gali kilti prašomo perduoti asmens teisėms, jeigu jis būtų perduotas.

90. Vis dėlto neabejotina, kad *konkretus* pavojus, jog dėl nepakankamo išduodančiosios teisminės institucijos nepriklausomumo bus pažeistas Chartijos 47 straipsnis, labai sumažėja tuo atveju, jeigu ši institucija buvo nepriklausoma, kai išdavė EAO, nors paskui (teoriškai) tokia nebebuvo.

91. Šis pavojus taip pat sumažėja, jeigu EAO išduotas siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, skirtą prašomam perduoti asmeniui tuo metu, kai abejonių dėl bausmę skyrusio baudžiamojo teismo nepriklausomumo nebuvo.

35 Gali būti skirtas laisvės atėmimas iki 120 dienų, kaip nurodžiau išvados bylose *OG (Liubeko prokuratūra)* ir *PI (Cvikau prokuratūra)* (C-508/18 ir C-82/19 PPU, EU:C:2019:337) 58 punkte.

V. Išvada

92. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pateikti *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo pirmosios instancijos teismas, Nyderlandai) tokį atsakymą:

2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pagrindų sprendimu 2009/299/TVR, 1 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip:

jeigu pagal ESS 7 straipsnio 2 dalį Europos Vadovų Taryba nėra oficialiai konstatavusi, kad išduodančioji valstybė narė šiurkščiai ir nuolat pažeidžia ESS 2 straipsnyje numatytas vertybes, vykdančioji teisminė institucija atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį gali tik konkrečiai ir tiksliai įrodžius, kad atsižvelgiant į prašomo perduoti asmens situaciją, baudžiamosios veikos, už kurią jis persekiojamas, pobūdį ir faktines aplinkybes, kuriomis remiantis išduotas Europos arešto orderis, yra rimtų bei pagrįstų priežasčių manyti, kad perdavus prašomą išduoti asmenį jam kils realus pavojus, jog bus pažeista Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje užtikrinama jo pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą.

Šis pavojus gali kilti ir tuomet, jei sisteminių ar bendrų trūkumų buvo išduodant Europos arešto orderį, ir tuomet, jei šių trūkumų atsirado jį išdavus ir liko tuo metu, kai prašomas išduoti asmuo gali būti perduotas.